

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
  - 1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม
  - 1.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม
  - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน
  - 2.1 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
  - 2.2 ความสำคัญของการบริหาร
  - 2.3 กระบวนการบริหาร
3. ภารกิจของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้
  - 4.1 ด้านความรู้
  - 4.2 ด้านความประพฤติ
5. สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายๆท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ไว้หลายประการ ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมมา ดังนี้

เออร์วิน (Ervin. 1976 : 138, อ้างถึงใน สุวัช พานิชวงษ์. 2546 : 18) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมว่า คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การใช้ วิทยาการที่เหมาะสมให้การสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff. 1977 : 7 – 9, อ้างถึงใน สุวัช พานิชวงษ์ 2546 : 19) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควบคุมกับเรื่องของผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมของประชาชน

ยาดาฟ (Yadav. 1980 : 87, อ้างถึงใน ปริดาวรรณ อินทวิมลศรี. 2548 : 38) ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจ โดยไม่ถูกบังคับซึ่งกระบวนการความร่วมมือของประชาชนนั้น ต้องมีความรู้สึกต่อไปนี้

1. การเข้าร่วมในการตัดสินใจตกลงใจ
2. การเข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา
3. การเข้าร่วมในการติดตามประเมินผล โครงการและแผนงานของการพัฒนา
4. การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

ไวท์ (White. 1982 : 11, อ้างถึงใน จุฑารัตน์ จีนประชา. 2539 : 9) ได้ให้คำจำกัด ความว่าการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 มิติด้วยกัน มิติที่หนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง คือ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาการลงมือปฏิบัติการตาม ที่ได้ตัดสินใจ มิติที่สาม คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และมิติที่สี่ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 17) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

บุญเทียม อังสวัสดิ์ (2542 : 21) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การกำหนดความต้องการ การตัดสินใจและปฏิบัติตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วย

กฤษยา ตันติผลาชีวะ (2544 : 30) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนในการสร้างสรรค์และพัฒนาเด็กเจริญเติบโตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

จากการรวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมจากแนวคิดของผู้ที่มีความรู้และ เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องการมีส่วนร่วมที่ได้รวบรวมมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่ม และสังคมที่จะประกอบกิจกรรมหรือปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสมัครใจโดยมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ เสียสละ ลงมือปฏิบัติ และประเมินผลงานร่วมกัน เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์ก่อให้เกิดการยอมรับและการร่วมมือกันของทุกฝ่าย

2. ลักษณะการมีส่วนร่วม

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphooff. 1977 : 219 – 222, อ้างถึงใน เบญจมาศ ทรัพย์มีชัย. 2548:15) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ออกลีย์ (Oakley. 2006 : 16, อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2537 : 182) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ

1. การช่วยเหลือและทำประโยชน์

2. การให้อำนาจ

3. การกิจขององค์กร

ประวิทย์ เพชรมี (2538 : 15) แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ร่วมประชุม

2. ร่วมออกความคิดเห็นเสนอแนะ

3. ติปัญหาให้กระจ่าง

4. ออกเสียงสนับสนุน/คัดค้าน

5. บริจาคเงิน

6. บริจาควัตถุ

7. ช่วยเหลือแรงงาน
8. ใช้โครงการที่เป็นประโยชน์
9. ช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
10. ร่วมทำงานและเป็นผู้ปรับเปลี่ยนแปลง

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 19) จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ แนวทางการดำเนินงานและกำหนดทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผล ความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด

บุญเทียม อังสวัสดิ์ (2542 : 25) แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วม หมายถึงไม่มีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์เลย / มีส่วนน้อยที่สุด

ระดับที่ 2 ร่วมรับรู้ หมายถึง มีส่วนรับรู้ รับทราบการปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์ แต่ไม่มีส่วนปฏิบัติและร่วมคิด / มีส่วนร่วมน้อย

ระดับที่ 3 ร่วมทำ หมายถึง มีส่วนร่วมในการปฏิบัติร่วมทำกิจกรรมของศูนย์ตามที่ได้รับมอบหมาย / มีส่วนร่วมปานกลาง

ระดับที่ 4 ร่วมคิด / ร่วมตัดสินใจ หมายถึง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะและร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์ แต่ไม่ได้ร่วมปฏิบัติ/มีส่วนร่วมมาก

ระดับที่ 5 ร่วมทำ / ร่วมคิด / ร่วมตัดสินใจ หมายถึง มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติกิจกรรมนั้นด้วย/มีส่วนร่วมมากที่สุด

ดังนั้น จึงอาจสรุปแนวคิดของลักษณะการมีส่วนร่วมที่ได้รวบรวมมาดังกล่าวข้างต้น ได้ว่าลักษณะการมีส่วนร่วม เป็นการร่วมมือของบุคคลหรือคณะบุคคลในการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 3 ชั้น คือ

1. ร่วมคิดวางแผนกำหนดนโยบาย
2. ร่วมทำคือร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามแผนหรือนโยบายที่กำหนด
3. ร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม

3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบการมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่ได้รับการยอมรับและเหมาะสมกับ การบริหารในยุคปัจจุบันเพราะสอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของรัฐโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ในมาตรา 43 วรรคสอง ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ก็มุ่งเน้นให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวางอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นให้ความสำคัญกับบุคคลทุกระดับ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 16 - 17)

สุวัช พาณิชวงษ์ (2546 : 20 - 21) การพัฒนาวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมโดย แมคเกรเกอร์, เฮอร์ซเบิร์ก และมาสโลว์ ซึ่งได้แก่ทฤษฎี Y (Theory Y) ของแมคเกรเกอร์ มีพื้นฐานแนวคิดที่ว่าผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องพยายามสนับสนุนและพัฒนาการทำงานของคนงาน ซึ่งจะพัฒนาได้โดยการเพิ่มโอกาสของคนงานในความเจริญก้าวหน้า โดยเพิ่มความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กร ส่วนทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg's two factor theory) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่สำคัญและได้รับความสนใจในการศึกษาวิจัย เฮอร์ซเบิร์กและคณะ ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมไว้ 2 ประการที่สัมพันธ์กับ ความพึงพอใจของคน คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivation factor) และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance factor)

ปัจจัยจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรงจะเป็นตัวสร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นดังนี้

1. ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) คือ การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้น และสำเร็จ มีความสามารถต่าง ๆ รู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดความรู้สึกรับพอใจในผลงานที่สำเร็จ

2. การได้รับความยอมรับนับถือ (Recognition) คือ การได้รับการยอมรับนับถือจาก ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้อื่น การยอมรับนี้จะอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชย การให้ กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใด ที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับความสามารถเมื่อทำงานสำเร็จ

3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The work itself) เป็นงานที่น่าสนใจต้องอาศัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรืองานที่ทำตั้งแต่ต้นจนจบคนเดียว

4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบอย่างเต็มที่

5. ความก้าวหน้า (Advancement) การได้รับการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์การ มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการอบรม

จะเห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นมีพื้นฐานมาจาก สิ่งจูงใจที่สามารถสร้างความพึงพอใจของบุคคล สอดคล้องกับปัจจัยจูงใจ (Motivation factor) ตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบอร์ก ดังนั้นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนและผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน คือ ต้องสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหรือ ผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจอัน ได้แก่ คุณภาพด้านการศึกษาของนักเรียน และการยอมรับในกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนว่าสามารถผลักดันให้นักเรียนประสบความสำเร็จสูงสุดของชีวิตในด้านการศึกษาและความก้าวหน้าในอาชีพตามเป้าหมายของแต่ละบุคคลที่ตั้งไว้จะทำให้ ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านด้วย ความสมัครใจ และให้ความร่วมมือทุก ๆ ด้าน

ในการบริหารการศึกษานั้น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 208) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองหรือประชาชนอาจมีส่วนร่วมในการบริหารได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ภารกิจของการบริหารและกระบวนการบริหาร ซึ่งภารกิจหลักของการมีส่วนร่วมจะประกอบไปด้วย ภารกิจในการบริหารและกระบวนการบริหาร ซึ่งภารกิจหลักของการมีส่วนร่วมจะประกอบไปด้วยภารกิจย่อย ๆ สิ่งที่สำคัญก็คือ ต้องพิจารณาว่ามีเรื่องอะไรบ้างที่ควรมีส่วนร่วมในการบริหาร ภารกิจในการบริหารแต่ละเรื่องต้องการบุคคลที่มีส่วนร่วมแตกต่างกัน ดังนั้นเรื่องที่จะเข้าร่วมจึงเป็นเงื่อนไขในการเลือกบุคคลเข้าร่วมด้วย ส่วนจะเป็นภารกิจอะไรบ้างก็จะต้องขึ้นอยู่กับงานหรือโครงการนั้น ๆ

วุฒิสาร ตันไชย (2541 : 100 - 111) ได้กล่าวว่าประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ความต้องการและการตัดสินใจ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอน
  - 1.1 การมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา
  - 1.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
    - มีส่วนร่วมในการริเริ่ม ตัดสินใจ เลือกแนวทางและการวางแผน
    - มีส่วนร่วมในการดำเนินการตัดสินใจ เลือกแนวทาง และวางแผน
    - มีส่วนร่วมตัดสินใจดำเนินการตามแนวทาง
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
  - มีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากร
  - มีส่วนร่วมบริหาร
  - มีส่วนร่วมประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์ทางสังคม ผลประโยชน์ต่อส่วนร่วมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมที่จะควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนเข้าไปแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือการบริหารงาน

ดังนั้นการจัดการศึกษาโดยประชาชนมีส่วนร่วมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงบทบาทเพื่อสนองความต้องการของประชาชน โดยที่ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

1 ความหมายของการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้ปัจจัยอื่น ๆ ในโรงเรียนดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานด้านวิชาการ การเงินและงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีนักวิชาการและนักบริหารได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2539 : 8) ได้ให้คำจำกัดความของการบริหารโรงเรียนไว้ว่า เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อการบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในฐานะที่เป็นกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุด ณ วิจัย
วันที่.....1.0.0.0.2555.....
เลขทะเบียน.....247636.....
เลขเรียกหนังสือ.....

ประสงศ์ ศรีบุญพิมพ์สวาย (2541 : 30) ได้สรุปความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ประเสริฐ เชษฐพันธ์ (2542 : 83) ได้สรุปความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้ว่าเป็นการบริหารที่ต้องทำหรือดำเนินการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนถูกต้องและเหมาะสม

ธวัชชัย เปรมปรีดิ์ (2542 : 83) ได้สรุปความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคลหลาย ๆ คน ร่วมกันดำเนินการจัดการบริการการศึกษาแก่เด็ก เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

สรุปได้ว่า ความหมายของ การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงาน กิจกรรมการทำงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เด็ก เยาวชนและผู้สนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิกภาพที่ดี และมีคุณธรรม เพื่อดำรงตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

2. ความสำคัญของการบริหาร

ในบรรดากิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในองค์กร และช่วยทำให้งานดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้น ๆ คงไม่พ้นไปจากเรื่องการบริหารงาน หรือการจัดการในองค์กร ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดูแลรับผิดชอบและทำให้งานดำเนินไป ตามเป้าหมาย อย่งไรก็ตาม ผู้บริหารจะสามารถบริหารได้ดีพร้อม สมความมุ่งหมายขององค์กรไม่ได้ หากไม่มีความเข้าใจในหน้าที่การงาน ไม่มี ความสำเร็จในงานนั้น ๆ อย่างจริงจัง (กิตติมา ปรีดีดิลก. 2539: 9) มีนักบริหารมากมายหลายแบบในแต่ละองค์กร ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้มีคุณวุฒิ และมีประสบการณ์ในการบริหารงานเป็นส่วนมาก แต่บางครั้งผู้บริหารเหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาสิ่งหนึ่ง ซึ่งคาดว่าจะเป็นตัวการสำคัญ คือการขาดความรู้ ความเข้าใจ ธรรมชาติขององค์กร และทฤษฎีการจัดหน่วยงานนั้น ๆ อย่างเพียงพอ หากผู้บริหารที่หวังในความสำเร็จ ได้ศึกษาธรรมชาติที่แท้จริงขององค์กร หรือหน่วยงานที่ทำอยู่ตลอดจนหน้าที่ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทำอย่างรอบคอบแล้ว อาจจะพบคำตอบในคำถามเหล่านี้ได้นอกจากธรรมชาติของสิ่งดังกล่าวแล้ว ยังมีผู้เห็นความสำคัญของเทคนิคบางอย่าง ที่ผู้บริหารพึงมี เช่น ศิลปะในการปฏิบัติงาน ได้มีผู้เขียนทฤษฎีการบริหารหรือหน้าที่ที่ผู้บริหารพึงมีไว้มากมาย ที่พอจะกล่าวได้ดังนี้คือ ต้องรู้จักเกี่ยวกับการวางแผน การจัด

หน่วยงาน การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การควบคุมงาน เป็นต้น ในทางปฏิบัติจริง ๆ หน้าที่บางอย่าง จำเป็นต้องใช้ศิลปะเข้าช่วยอย่างมาก จึงจะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามความต้องการได้

มีคนบางกลุ่มมีความเชื่อว่า ในเรื่องการบริหารไม่ใช่เรื่องสำคัญ เขาเชื่อว่าแม้ไม่มีผู้บริหารหน่วยงาน ก็สามารถทำงานได้อย่างดี และเต็มใจที่จะทำ พวกนี้เน้นความรู้สึกของคนในกลุ่มมากกว่า ซึ่งก็น่าจะเป็นไปได้ แต่การกระทำดังกล่าวนี้ อาจต้องเสียทั้งเวลา เงิน วัสดุ และ ความวุ่นวายอื่น ๆ มากกว่าแม้แต่ในการบริหารประเทศ การบริหารก็ยังถือว่ามีความจำเป็น ดังเช่นประเทศที่เรียกว่าประเทศที่ยังไม่พัฒนา เป็นเพราะผู้นำมีความรู้ในการบริหารประเทศ ยังไม่เพียงพอ ไม่รู้จะจัดการอย่างไรกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้พบกับความสำเร็จตามความต้องการได้สำหรับการบริหารตามแนวคิดทั่วไปแล้ว มีแนวคิดพื้นฐานมาจากการดำเนินงานขององค์กรนั้น มีภารกิจมาก ยากที่บุคคลเพียงคนเดียวจะทำได้เพียงลำพัง จึงจำเป็นต้องนำ ภารกิจขององค์กรมาแบ่งกันปฏิบัติ จัดทำตามความรู้ ความสามารถของบุคคล และความเหมาะสมของงาน โดยการนำของบุคคลหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นผู้บริหารองค์กร การบริหารองค์กรที่ตีนิยว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการนำความสำเร็จมาสู่องค์กร ทำให้การบริหารองค์กรเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว ได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมายขององค์กร ทำให้องค์กรขยายใหญ่โตและก้าวหน้าไปได้ด้วยดี หากมีการบริหารองค์กรที่ดีแล้วจะทำให้เห็นปัญหา และเห็นช่องทางการขยายขององค์กร ได้ดีด้วยทำให้มีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการปรับปรุงมากขึ้น ในการบริหารองค์กรผู้บริหารจะต้องคิดหาวิธีการ และเทคนิคใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้งานเจริญก้าวหน้าไปได้ ทำให้เกิดการส่งเสริมตัวบุคคลในการทำงานเพราะในการบริหารองค์กรจะต้องคำนึงถึงตัวบุคคล และการบริหารงานที่เหมาะสมจะช่วยให้บุคคลเหล่านั้น ปฏิบัติงานได้ด้วยความเต็มใจ ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นอกจากนี้การบริหารยังช่วยให้มองเห็นความสำคัญของงานที่สำคัญ ๆ ช่วยขจัดปัญหา ในเรื่องการทำงานซ้ำซ้อนกันอีกด้วย

มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ว่า สังคมใด ประเทศใด หน่วยงานใดจะเจริญก้าวหน้าไปได้แค่ไหน จะดูได้ที่ระบบบริหารเพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสังคม ในการศึกษาก็เช่นกัน การศึกษาหรือองค์กรจะเจริญรุดหน้าเพียงใดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ถ้าผู้บริหารปฏิบัติตามระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ตลอดจนจรรยาบรรณ สิ่งแวดล้อม การศึกษาย่อมดำเนินไปได้ดี การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ได้ผลและดำเนินงานร่วมกับคณะครู ให้คำแนะนำประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรมองข้ามความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับ การบริหาร ได้แก่ การให้ความสำคัญในด้านการสอนของครูและการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสำคัญในด้านการบริการนักเรียน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารงานมีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่ง ความสำเร็จ ความสะดวกรวดเร็ว ทำให้องค์กรขยายใหญ่โตและก้าวหน้าไปได้ด้วยดี หากมีการบริหารองค์การที่ดีแล้วจะทำให้เห็นปัญหา ทำให้มีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการปรับปรุงมากขึ้น แนวความเชื่อพื้นฐานซึ่งถือปฏิบัติสืบต่อกันมา คือ กิจกรรมทุกอย่างจะเป็นไปด้วยดี ย่อมต้องมีการบริหาร กิจกรรมการบริหรที่ดึจะช่วยให้งานมีประสิทธิภพ การบริหารงานมีส่วนช่วยในเรื่องต่าง ๆ เช่น ช่วยจัดการเกี่ยวกับทรัพยากร จัดแบ่งงานกันทำปรับปรุงขยายองค์การ ฯลฯ เป็นต้น

3. กระบวนการบริหาร

มีนักวิชาการทางด้านบริหารหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหน้าที่ กระบวนการ ในการบริหารไว้แตกต่างกันไปตามแต่ละทัศนะและแนวทางการศึกษา ซึ่งท่านเหล่านั้นคิดว่าน่าจะเป็นไปและถือเป็นหน้าที่อย่างเคร่งครัด เป็นองค์ประกอบในการบริหารหรือการจัดการ ซึ่งผู้บริหารจะละเลยเสียมิได้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารกล่าวไว้แตกต่างกันดังนี้

แนวความคิดของกูลิคและเออร์วิค (Gulick and Urwick) ซึ่งมีชื่อย่อว่า POSDCoRB โดยมีกระบวนการบริหาร 7 ประการดังนี้ คือ (Gulick and Urwick, อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 27)

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งวิธีการปฏิบัติการล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงการสร้างอำนาจหน้าที่การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. การจัดวางตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การจัดอัตรากำลังการสรรหา การพัฒนาบุคลากรและการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี
4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน
5. การประสานงาน (Coordinating) การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ประสานงานที่ดี และดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางเดียวกัน
6. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บริหารงานและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าของกิจการอย่างสม่ำเสมอ
7. การเงินหรืองบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณการจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สิน

แนวคิดของฟาโยล (Henri Fayol. 2007 : 25, อ้างถึงใน กิติมา ปรีดีดิลก. 2539: 201) ได้แบ่งหน้าที่และขั้นตอนการบริหารองค์กรออกเป็น 5 อย่างได้แก่

1. การวางแผน
2. การจัดการองค์การ
3. การบังคับบัญชา
4. การประสานงาน
5. การควบคุมงาน

จากแนวความคิดที่กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่าความคิดต่าง ๆ นั้น มีความเห็นพ้องต้องกันเป็นส่วนใหญ่ว่า กระบวนการบริหารอย่างน้อย จำเป็นต้องมีองค์ประกอบ ในเรื่องของการวางแผนการจัดการองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการควบคุมงาน นอกจากนี้บางท่านอาจยังเห็นว่าองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ควรมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เข้ามาเป็นส่วนประกอบด้วย ทั้งนี้แล้วแต่ดุลยพินิจของผู้บริหารที่จะพิจารณานำไปใช้

ภารกิจของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภารกิจของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พอจะสรุปได้ดังนี้

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการให้การศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมให้บรรลุความมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นการศึกษาตลอดชีวิต
2. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั้งนักเรียนปกติ นักเรียนพิการนักเรียนด้อยโอกาสและนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
3. จัดการศึกษาโดยใช้รูปแบบการจัด 3 รูปแบบคือ ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ตามความเหมาะสม
4. ปฏิรูปการเรียนรู้ตามหลักการและแนวทางที่กำหนดไว้ อาทิเช่น จัดตามธรรมชาติ และศักยภาพของนักเรียนแต่ละวัยและแต่ละคนจากแหล่งต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนตลอดทั้งจัดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
5. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยปรับใช้หลักสูตรแกนกลางให้เหมาะกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นที่ตั้งโรงเรียน

6. จัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในชุมชน โดยให้การศึกษาอบรมตามความจำเป็นและความเหมาะสม

7. จัดให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตลอดทั้งส่งเสริมให้ใช้กระบวนการวิจัยในการเรียน

8. บริหารการจัดการโรงเรียนตามการกระจายอำนาจการบริหารทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป สอดคล้องกับหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเต็มที่

9. จัดการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งคุณภาพภายในและภายนอกตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

10. พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรอื่น เพื่อจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับแนวทางหลักการที่กำหนดตามการปฏิรูปการศึกษา

11. แสวงหาเทคโนโลยี ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการการเรียนการสอนในโรงเรียน

ดังนั้น การจัดการศึกษาของโรงเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐานจึงครอบคลุมเนื้อหาสาระ 7 เรื่อง คือ

1. หลักการจัดการศึกษาโดยทั่วไป
2. ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
3. การจัดระบบการศึกษา
4. ลักษณะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. การจัดการเรียนการสอน
6. บทบาทของบุคคล ครอบครัว และสถาบันทางสังคม
7. การปฏิรูปการเรียนรู้

ผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชน และสถาบันสังคมมีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายประการ ซึ่งต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน นอกจากนี้ ยังมีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษาที่เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรับจัดให้แก่บุตรหลานของตนอีกหลายประการ (เบญจมาศ ทรัพย์มีชัย, 2548 : 9 - 10) คือ

1. ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน เช่น เลือกสถานศึกษาให้ บุตรหลานร่วมตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน
2. ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พัฒนาการของบุตรหลานและการเรียนการสอนประจำวัน

3. ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามผลการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและครู ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4. ร่วมในบรรยากาศการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้ปกครองอาจร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือร่วมกิจกรรมอื่นที่สถานศึกษาจัด ซึ่งหากสถานศึกษามีแนวทางสนับสนุนที่ดี ก็จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเอง

5. ร่วมสนับสนุนการศึกษาโดยสนับสนุนด้านความคิดการเป็นผู้นำการเป็นกรรมการ การร่วมประชุม การให้คำปรึกษาแนะ การให้ข้อมูลความคิดเห็น การปกป้องดูแล การสนับสนุนทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ การร่วมดำเนินโครงการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ครอบครัว ชุมชนและสถาบันสังคมอาจเป็นผู้จัดการศึกษาเองได้ด้วย โดยจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสามารถมีการเทียบโอนผลการศึกษาได้ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว อาจเป็นไปได้ในรูปแบบศูนย์การเรียนครอบครัวเดี่ยวหรือกลุ่มครอบครัวก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความแปลกแยกออกจากระบบการเรียนในสถานศึกษาปกติ ก็จำเป็นต้องมีการจดทะเบียนหรือประสานกับสถานศึกษาในระบบเพื่อประโยชน์ในการเทียบโอนผลการศึกษา และเพื่อการสนับสนุนจากรัฐ โดยมีระบบการเยี่ยมบ้าน นิเทศและการประกันคุณภาพประกอบด้วย ในส่วนนี้ต้องถือว่าครอบครัวและโรงเรียนมีส่วนเชื่อมต่อกัน โดยครูเข้าร่วมประเมินผู้เรียนของครอบครัว ให้คำปรึกษาผู้ปกครองในการสอนหรือให้การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์การสอนแก่ครอบครัว

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 การจัดการศึกษาของชาติเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นพลเมืองของทุกประเทศทุกคนต้องมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน แต่ การที่จะให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงนั้นก็จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของสังคมและชุมชนตามที่ ประเวศ วะสี (2539 : 34) ได้กล่าวว่า “...การศึกษาสำหรับคนทั้งหมด (Education for all) จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อ สังคมทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for education) การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครู โรงเรียน หรือกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือสังคมทั้งสังคมต้องเป็นไปเพื่อการศึกษา...” สำหรับการจัดการศึกษาของไทยนั้นผู้ศึกษาจะนำเสนอแนว

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ประกอบกับแนวคิดเรื่อง การจัดการศึกษาของนักการศึกษา ดังต่อไปนี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เกี่ยวข้องและเป็น ปัจจัยเกื้อหนุนในกระบวนการเรียนรู้ในมาตราต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษามีดังนี้ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้.2543 : 8 - 11)

มาตรา 6 ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ คือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาคภูมิใจใน ความเป็นไทยที่รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษา เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 หลักการจัดการศึกษา ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมี ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการ ศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและ ความสัมพันธ์ ระหว่างตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และ การปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และ การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญ

สถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนในการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

มาตรา 25 บทบาทของรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 การประเมินผลการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนา การของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและ รูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรร โอกาส การศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กำหนด หลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะที่หลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยสาระของ หลักสูตรทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

มาตรา 30 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนใน แต่ละระดับการศึกษา

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดที่น่าสนใจ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

วิจิตร ศรีสอ้าน (2543 : 21) ได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ว่าเป็นกฎหมายการศึกษาที่ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิตและให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งหมายความว่าเป็นการศึกษาสำหรับทุกคนและทุกคนมีบทบาทรับผิดชอบในการจัดการศึกษาร่วมกัน “Education for all และ all for education” (มาตรา 8 (2) มาตรา 11 และ มาตรา 12)

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 21) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาว่าจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพราะการศึกษาไม่ใช่หน้าที่เฉพาะของกระทรวงศึกษาธิการหรือของโรงเรียน และครูแต่ฝ่ายเดียว การศึกษาเป็นเรื่องของคนทุกคน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญ และเป็นจุดเน้นของความสำเร็จ การจัดการศึกษาในอดีตที่ผูกขาดการจัดการศึกษาไว้ที่โรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้าใจว่าการศึกษา คือ การไปโรงเรียนเท่านั้นจึงละเลยบทบาทของครอบครัว สถาบันศาสนา ชุมชน ฯลฯ ในเรื่องการจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพราะประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการบริหารและการจัดการเรียน การสอน

อุทัย บุญประเสริฐ (2543 : 38 - 39) ได้กล่าวว่าการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างเหมาะสม รวดเร็ว ทันการ ต้องให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง ต้องปรับกระบวนการบริหารการจัดการไปสู่แบบที่ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม (Participation administration) และผู้บริหารต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วม หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or involvement) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น สำหรับการบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นหลัก หรือการควบคุมโดยชุมชน เป็นการคืนอำนาจการบริหารจัดการสถานการศึกษาให้แก่ชุมชนและเพิ่มความรับผิดชอบต่อจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครองจะทำให้ผู้รับบริการศึกษามีความต้องการและค่านิยมของผู้ปกครอง ตอบสนองชุมชนและท้องถิ่น

สรุปจากแนวคิดในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของนักการศึกษาที่กล่าวมานี้เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนได้ ส่วนเสีย ต่อการจัดการ ศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์และ ความร่วม

รับผิดชอบต่อการจัดการ ศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยเน้นที่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

การมีส่วนร่วมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือกันระหว่างบ้าน กับโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาแก่ผู้เรียนในทุกเวลาและทุกสถานที่ ทั้งที่บ้าน โรงเรียน และสถานการณืต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ผู้ปกครองนักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ที่บ้านใน 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม (เบญจมาศ ทรัพย์มีชัย. 2548 : 35 - 37)

1. ด้านความรู้

พจนานุกรมทางการศึกษา (Carter V.Good 1973:325) ได้ให้ความหมายของ ความรู้ ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่างๆที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากมวลประสบการณ์ต่างๆ

พจนานุกรม The Lexiticon Webster (Dictionary Encyclopedia Edition 1.1977:531) ได้ให้คำจำกัดความ “ ความรู้” เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2530:130) ได้ให้ความหมายความของ “ความรู้” ไว้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ หรือระลึกได้โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในขั้นนี้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าว ความรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่างๆที่เกิดขึ้นจากการศึกษา จากรายงาน ซึ่งพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ ระลึกได้โดยได้ยิน การมองเห็น การสังเกต หรือจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ (Natural setting) คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ๆตัว การเรียนรู้จากสังคม (Society setting) เช่น จากการอ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือจากการเรียนการสอน (Formal instructional setting) คือ มีผู้แทนจากสถาบันจัดลำดับการเรียนรู้อย่างมีจุดหมายและต่อเนื่อง เป็นต้น

ผู้ปกครองนักเรียน สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนที่บ้านได้ 4 ประการ ประกอบด้วย

1.1 สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น สภาพแวดล้อมของท้องถิ่น หรือสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวของนักเรียนมากที่สุดนับตั้งแต่แรกเรียนได้เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน หรือบางคนตั้งแต่เกิดขึ้นมาก็อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นแล้ว ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 (1) ได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอน โดยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและ (2) ให้ความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนในเรื่องการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 12) ฉะนั้นนักเรียนจึงต้องเรียนรู้สภาพแวดล้อมในอดีตและวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นด้วย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ค่อย ๆ ซึมซับไปที่ละเล็กทีละน้อย โดยผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยการเริ่มที่บ้านแล้วต่อในรายละเอียดที่โรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2535 : 89) ให้คำจำกัดความของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมคือจับต้องและมองเห็นได้ และนามธรรม คือวัฒนธรรม แบบแผน ประเพณีและความเชื่อมีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ แยกออกเป็นลักษณะกว้าง ๆ ได้ 2 ส่วน คือ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

สรุปสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นสิ่งที่แต่ละต้องได้หรือแต่ละต้องไม่ได้ ซึ่งจะต้องเป็นปัจจัยที่ต้องใช้เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

1.2 การกำกับดูแลการทำกรบ้าน ผู้ปกครองนักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ที่โรงเรียน โดยการดูแลการทำกรบ้านได้ เพราะการบ้านช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่สำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนทุกแห่งควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบ้านและขอคำปรึกษาจากผู้ปกครอง โดยการกำหนดระยะเวลาการทำกรบ้านในแต่ละระดับชั้นเรียน และกำหนดให้มีการวางแผนและจัดระเบียบการบ้านของนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ทำกรบ้านอย่างสม่ำเสมอทุกวันและไม่มากไม่น้อยเกินไป การบ้านที่มอบหมายต้องสามารถทำเสร็จตามกำหนดเวลา การบ้านต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนในโรงเรียน ไม่ยากหรือง่ายเกินไป ซึ่ง ภัทธา กัมแก้ว. (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าในด้านสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน นักเรียน

ที่เรียนเก่ง ส่วนใหญ่จะได้รับความอบอุ่นจากผู้ปกครองใช้เวลาทำกิจกรรมนอกเวลาให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนและมีฐานะทางบ้านปานกลาง ส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและมัก จะทำการบ้านไม่ครบทุกครั้ง เช่นเดียวกับ คัลลาฮานและคนอื่นๆ (Callahan & others. 1998 :131 –141, อ้างถึงใน สุวัช พานิชวงษ์.2546 : 49) ได้ศึกษาผลการอบรมพ่อแม่ของนักเรียนที่มีปัญหาในการทำการบ้าน ซึ่งให้เห็นว่า ในครอบครัวที่พ่อแม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังนั้น นักเรียนจะทำการบ้านได้สมบูรณ์และมีคุณภาพ

สรุป การกำกับดูแลการทำการบ้าน หมายถึง การที่ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ การทำการบ้านได้ เพราะการบ้านช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญต่าง ๆ ได้และจะต้องมีการกำหนดให้มีการวางแผนและจัดระเบียบการบ้านของนักเรียนให้เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอทุกวัน และไม่มากหรือน้อยเกินไป

1.3 ความร่วมมือกับโรงเรียนประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริง ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนนั้นจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ สามารถทราบได้ด้วยการวัดและประเมินผลสำเร็จ เพื่อทราบว่าประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และนำผลจากการประเมิน ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป สำหรับการประเมินผลการเรียนของนักเรียนตามสภาพที่เป็นจริงเป็นวิธีการที่มีความแตกต่างจากเดิมที่วัดผลด้วยแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว ผู้วัดผลคือผู้สอนเพียงคนเดียวเท่านั้น แล้วนำผลที่ได้มาสรุปว่าผู้เรียนสอบได้หรือสอบตก ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วผู้ที่สอบตกนั้นอาจเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่ไม่ได้นำมาเป็นข้อทดสอบ จึงทำให้ได้คะแนนน้อย ดังนั้นจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย วัดได้ตลอดเวลาทุกที่และทุกสถานการณ์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามีส่วนร่วมในการประเมิน ได้แก่ ตัวผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการประเมินผล พบว่าการวัดผลและประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ครูจะทราบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก็โดยการวัดผลและประเมินผลพบว่าการวัดผลและการประเมินผลมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ตามที่ ยิวภา ทนันชัยบุตร (2542 : 12) ได้ชี้ให้เห็นว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึงการใช้เครื่องมือในการค้นหาหรือตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นปริมาณ ที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะหรือผลงานที่แต่ละคนแสดงออกมา ส่วนการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อตัดสินใจ ในการประเมินผลการเรียนรู้นั้นเป็นการได้ข้อมูลตัวเลขหรือไม่เป็นตัวเลข สำหรับการตัดสินใจ เกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้เรียนหรือค้นหาปัญหาต่าง ๆ ในด้าน การเรียน การสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของสมนึก ภัททิยาธานี (2541 : 3) ที่กล่าวว่า การ

ประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินหรือวิจัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผล การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมสังเคราะห์และตีความข้อมูลเพื่อตัดสินผลโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสะสมงานหรือการทำโครงการ กระบวนการประเมินมีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนมากกว่าให้คะแนน

สรุป การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการการประเมินค่าในขั้นตอนสุดท้าย โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัดผลวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม แบบสำรวจ รวมทั้งแบบทดสอบ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผล เพื่อตัดสินว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ แล้วนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

การประเมินจากแฟ้มผลงาน ปฏิพัทธ์ สุวรรณสร (2539 : 3 - 6) ได้กล่าวว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินจากสภาพจริง (Authentic assessment) และได้กลายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับการวัดและประเมินผลทางการศึกษาเพราะหลักการสำคัญของการวัดผล คือกระบวนการรวบรวมเหตุการณ์ข้อมูลที่นักเรียนสามารถทำได้ การประเมินผล จึงหมายความว่า การแปลความหมายของเหตุการณ์หรือข้อมูลและตัดสินจากข้อมูลพื้นฐาน อันเป็นความหมายของ การประเมินจากสภาพจริง (Authentic assessment) และได้กล่าวต่อไปอีกว่า การประเมินจากแฟ้มผลงาน เป็นการประเมินความสำเร็จของนักเรียนจากผลงานที่เป็นชิ้นงานที่ดีที่สุด หรืองานที่แสดงถึงความก้าวหน้าที่นักเรียนเก็บสะสมในแฟ้ม ซึ่งอาจจะมีหนึ่งชิ้นหรือมากกว่าที่เพียงพอที่จะแสดงถึงความพยายาม ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นอกจากนี้ยังกล่าวต่อไปอีกว่า การเรียนการสอนในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการ สามารถคิดหาเหตุผล แก้ปัญหา ประเมินผลงานของตนเองและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิมอยู่เสมอ มีความพอใจในสภาพชีวิตของตน สามารถปรับตัวให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การวัดผลที่กำหนดวันเวลาสอบอย่างเป็นทางการ เพื่อให้ได้ผลของการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านความรู้และแนวคิดในชั่วโมงสอบ และใช้ผลการสอบจากเวลาเพียงไม่กี่สิบนาทีมาเป็นสิ่งชี้เป็นชี้ตายแก่ผู้เรียนจึงต้องลดบทบาทลง การวัดผลประเมินผลจะเป็น กิจกรรมที่แทรกอยู่ในสภาพการเรียนประจำวันที่มีประโยชน์ต่อชีวิตของผู้เรียน การวัดผลจาก การปฏิบัติจริง (Authentic assessment) มีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ วัดจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) และวัดจากการทดสอบ

ส่วนในเรื่อง บทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงนั้น ฟอริซซ์ (Forsythe. 1995 : Abstract) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ซึ่งให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผล ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยให้

นักเรียนเป็นผู้ประเมินด้วยตนเอง ส่วนผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากเพิ่ม สะสมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ (2540 : 2) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองจะต้องรับทราบการเรียน การสอนและการประเมินแบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ นักเรียนในปกครองได้ศึกษาตามความต้องการและความสนใจ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ฝึก ทักษะและปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์และยังได้นิยามความหมายของ การประเมินผลตาม สภาพที่แท้จริง ว่าหมายถึงกระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ นักเรียนทำเพื่อเป็น พื้นฐานการตัดสินใจ การประเมินจากสภาพจริงไม่เน้นการประเมินเฉพาะ ทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความ สามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียน การสอน ลักษณะสำคัญของการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงนั้น ต้องเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับจุดเด่นของนักเรียน ตอบสนองต่อหลักสูตรซึ่งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ ที่เป็นชีวิตจริง สอดคล้องกับการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง เรียนรู้อย่างมี จุดหมาย ตอบสนองการเรียนรู้และความสามารถของนักเรียน ทั้งนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือกันระหว่าง ผู้ปกครอง ครูและนักเรียน (สุวิทย์ มูลคำ. 2540 : 3)

จากการศึกษาเอกสารการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 7. เรื่อง จุดประกาย การปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 35) พบว่าผู้ที่ เกี่ยวข้องทุกส่วนต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยเฉพาะเด็กซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียและได้รับผล จากการประเมินโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุวิทย์ มูลคำ (2540 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า นักเรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และครู เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง การร่วมประเมินผลและ นำผลการประเมิน ไปใช้ในการประเมินผู้เรียนนั้นมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย ผู้ปกครองนำผลการประเมินมาใช้ในการจัดกิจกรรมสนับสนุนบุตรหลานให้พัฒนาเต็มตาม ศักยภาพที่มีอยู่

แนวทางการประเมินผลของครอบครัว มุ่งเน้นที่พัฒนาการของลูก ให้ความสำคัญกับ พัฒนาการเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กได้ค้นพบวิถีทางพัฒนาตนเอง ให้เด็กประเมินตนเอง ประเมิน จากสภาพจริงมากกว่าการสอบ หรือใช้แบบทดสอบ มีความหลากหลายในวิธีการทั้งอย่างเป็น ทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตลูกอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่เป็นวิธีการที่ เป็นธรรมชาติ เกิดขึ้นจริง และได้ผลมากที่สุดในการประเมินพัฒนาการของลูกในครอบครัว (ยุทธชัย เฉลิมชัย และอุทัยวรรณ เฉลิมชัย. 2543 : 313) ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันการวัดและการ ประเมินผลได้เปลี่ยนแปลงไป ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลจะใช้เพียงการทดสอบจากข้อทดสอบ เพียงอย่างเดียวแล้วประเมินผลผู้เรียนนั้นไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว เพราะจะไม่ได้ผลตามสภาพที่

เป็นจริง และข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผลจะต้องได้มาจากบุคคลหลายฝ่ายมิใช่จากครู ผู้สอนเพียงคนเดียวเท่านั้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องมีบทบาทในการเข้าร่วมประเมินผล โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการประเมินที่เป็นสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน

สรุป การให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการเข้ามีส่วนร่วมประเมินผลนักเรียนตามสภาพที่เป็นจริง หมายถึงการได้ผลการประเมินจากสภาพที่เป็นจริงของนักเรียน ผู้ประเมินไม่ใช่ครูเพียงคนเดียวอีกต่อไป ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียนจะต้องมีบทบาทในการให้ข้อมูลที่บ้านประกอบ การประเมินผลที่โรงเรียน เพื่อให้การประเมินผลมีความสมบูรณ์ที่สุด

1.4 การให้คำปรึกษาพ่อแม่คือครูคนแรกที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมาก สิ่งที่พ่อแม่ทำเพื่อช่วย การเรียนรู้ของเด็ก มีความสำคัญต่อความสำเร็จทางด้านวิชาการเป็นอย่างมาก พ่อแม่สามารถทำอะไรหลายอย่างที่บ้านเพื่อช่วยลูกให้ประสบความสำเร็จที่โรงเรียน พ่อแม่สามารถให้คำปรึกษาที่สามารถสอนสิ่งที่เป็นสาระสำคัญให้แก่ลูก ๆ ได้ เช่น การพูดคุยกับลูกเป็นประจำวันช่วยการทำงานบ้านทั่วไป ให้ความสนใจเกี่ยวกับโรงเรียนของลูก และแสดงความเอาใจกับความก้าวหน้าของลูกด้วยความห่วงใย การสนทนากันระหว่างพ่อแม่ หรือผู้ปกครองกับเด็กเป็น สิ่งสำคัญและจัดว่าเป็นการให้คำปรึกษาคือ พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ให้คำปรึกษาฝ่ายหนึ่งกับลูกซึ่งเป็นผู้รับคำปรึกษาจะทำให้เด็ก ๆ เรียนรู้การใช้เหตุผลและความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดีขึ้นการให้คำปรึกษานี้ ชูลิพร รามัญ (2540 : 10) ได้ให้ความหมายว่า คือ กระบวนการช่วยเหลือซึ่งเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ได้แก่ผู้ให้คำปรึกษา และผู้รับคำปรึกษาเพื่อที่จะช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา ให้มีความเข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม มองชีวิตของตนเองได้ชัดเจนขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา ต่าง ๆ ของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพด้วยทางเลือก และวิธีการที่ตนเป็นผู้วางแนวทางอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความรู้สึกเจตคติและพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา

นอกจากนี้พ่อแม่และผู้ปกครองยังสามารถแนะแนวส่งเสริมด้านการเรียนได้อีกด้วย งานแนะแนวสามารถช่วยเหลือเด็กเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ผู้ที่มีส่วนช่วยในเรื่องการให้คำปรึกษาแนะแนวในการเรียนที่สำคัญประกอบไปด้วยบ้าน ชุมชนและโรงเรียน บ้านหรือครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเด็กไปในทิศทางที่ต้องการ ผู้ปกครองจะต้องเรียนรู้บทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำเด็ก โดยใช้ประสบการณ์อันชาญฉลาดที่สั่งสมมาตลอด ซึ่งมีทั้งประสบความสำเร็จและความล้มเหลวของชีวิตมาใช้ประกอบเป็นบทเรียนจากชีวิตจริง เพื่อให้เด็กได้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาตนเองตามความถนัดเต็มตามศักยภาพ ส่งผลต่อการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ จูฬามาศ จันทร์ศรีสุทนต์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองและครู

ต่อเจตคติ ความเชื่อมั่นในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าบทบาทของผู้ปกครองในด้านการให้ความเอาใจใส่ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การสนับสนุนการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ความคาดหวังที่มีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน การสร้างแรงจูงใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และการให้ความใกล้ชิดสนิทสนมมีความสัมพันธ์กับเจตคติ ความเชื่อมั่นในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

สรุป การให้คำปรึกษา หมายถึง การให้ความสนใจ และนำวิธีการเรียนที่ถูกต้องมาช่วยแก้ปัญหา ด้านการเรียนของนักเรียนที่อยู่ในความดูแลให้เรียนอย่างมีความสุข

2. ด้านความประพฤติ

วินัยและพฤติกรรมเป็นสิ่งจำเป็นต้องสร้างให้เกิดในตัวนักเรียนผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความประพฤติที่ดีงามของนักเรียนและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเจตคติและพฤติกรรมของนักเรียน พฤติกรรมและวินัยที่ดีงามของนักเรียนเกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียนซึ่งผู้ปกครองจะต้องให้การสนับสนุนในการรักษาวินัยและพฤติกรรมที่ดีงามของนักเรียน

สรุป การส่งเสริมความประพฤติ หมายถึง การฝึกให้นักเรียนแสดงออกทางพฤติกรรมในเรื่อง กิริยามารยาท การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ และการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามก่อนเรียนจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย โดยฝึกพฤติกรรมให้เหมาะสมกับวัย

ผู้ปกครองนักเรียนสามารถส่งเสริมด้านพฤติกรรมนักเรียนที่บ้านได้ใน 2 ด้าน คือ วินัยของนักเรียนและ การส่งเสริมความประพฤติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 วินัยของนักเรียน จากการศึกษาเรื่องวินัย พบว่า พื้นฐานทางสังคมจะมั่นคงหรือไม่อยู่ที่คนในสังคมมีวินัย เพราะวินัยสร้างมนุษย์ให้มีความรับผิดชอบ มีระเบียบแบบแผน เป็นคนดี และสร้างบุคคลให้เป็นคนเก่ง ผู้ที่มีวินัยจึงเป็นผู้มีความรับผิดชอบ คนที่รับผิดชอบเท่านั้นจึงจะเป็นผู้กล้าเผชิญกับอุปสรรค ปัญหา และใช้สติไตร่ตรองแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุความรับผิดชอบและผู้แก้ปัญหาบ่อย ๆ จะนำไปสู่ความเฉลียวฉลาด เมื่อวินัยมีความสำคัญการสร้างวินัยให้แก่นุชน้อยตั้งแต่เป็นเด็กจึงเป็นผลลัพธ์ที่คุ้มค่า ดังนั้นเรื่องของ “วินัย” และ “วินัยในตนเอง” จึงมีผู้ศึกษาค้นคว้าและอธิบายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 744) ได้ให้ความหมายของคำว่า “วินัย” หมายถึงการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ส่วน พยาวี เกาทัณฑ์ทอง (2534 : 10) ได้ให้คำจำกัดความของ “วินัย” ว่าเป็นระเบียบข้อบังคับที่วางไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติ

ของตนในการปฏิบัติตามแบบแผนข้อบังคับซึ่งทางโรงเรียนกำหนดหรือไม่ได้กำหนดไว้ เพื่อฝึกให้บุคคลอยู่ในความถูกต้องมีเหตุผล ซึ่งจะก่อให้เกิดวินัยในตนเองที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดี เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนและความเป็นระเบียบของสังคม นำไปสู่การมีวินัยในตนเอง (Self-discipline) เป็นกระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้วก็จะลดปัญหาด้านการปกครองได้อย่างมาก เพราะนักเรียนรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ในการศึกษาเรื่องการมีวินัยในตนเองของ กิตติพงษ์ วรจำปา (2536 : 24) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเอง (Self-discipline) ให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่น ๆ หรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น ความต้องการ อุปสรรคต่าง ๆ ก็ตาม ก็ยังคงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวนีย์ ศรีมนตรี (2539 : 50) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเอง (Self-discipline) คือ ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองให้ เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตาม กฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่น หรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรค ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้ และสอดคล้องกับ แนวคิดของ อรรวรรณ พาณิชปฐมพงษ์ (2542 : 10) ซึ่งกล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองให้ เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ โดยเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งจะไม่กระทำการใด ๆ ที่ทำให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนต่อตนเอง และบุคคลอื่นในอนาคต บุคคลที่มีวินัยในตนเองจะรู้จักบังคับตนเองและมีกำลังใจที่จะกระตุ้นเตือนให้ตนเองปฏิบัติสิ่งที่ปรารถนาและปฏิบัติตามระเบียบที่ตนมีหน้าที่อยู่โดยไม่มีใครบังคับ ทำงานสำเร็จเรียบร้อยเสร็จตามเวลา ปฏิบัติงานตามระเบียบที่ตนมีหน้าที่อยู่โดยไม่มีใครบังคับ ทำงานสำเร็จเรียบร้อยเสร็จตามเวลา ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และตรงต่อเวลา สนใจ ตั้งใจ ขยัน ทำงานเต็มความสามารถไม่คิดเอาเปรียบ เมื่อทำงานกับหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของสังคม สังคมนิยมยกย่อง

สรุป วินัยของนักเรียน หมายถึง เป็นระเบียบหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้ให้บุคคลที่อยู่ในสังคมทุกระดับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อความเป็นระเบียบและผู้ที่ปฏิบัติจะประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งได้รับการยอมรับจากสังคม

2.2 การส่งเสริมความประพฤติ ความประพฤติของนักเรียนเป็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนที่ถูกอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่แตกต่างกัน ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งผู้ปกครองนักเรียนจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ การฝึกพฤติกรรมนักเรียนที่บ้านเป็นที่ยอมรับของสังคมไทยจึงเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองนักเรียน บุคคลในชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในการให้การ

ฝึกอบรม ได้แก่ ครู-อาจารย์ และพระภิกษุสงฆ์รวมทั้งบุคคลสำคัญทางศาสนาอื่น ๆ ซึ่งเป็นแม่แบบที่ดีสำหรับนักเรียน

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 580) ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรืออาการแสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้ากิริยาอาการที่ได้มาภายหลังกำเนิด กล่าวคือ บุคคลจะมีพฤติกรรมเช่นนั้นเพราะเคยได้ร่วมสร้างสรรค์กับเพื่อนมนุษย์มากกว่า พฤติกรรมมนุษย์ต่างกับพฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิดสันดาน อันเป็นสามัญอยู่ในชีวิตสัตว์ชนิดอื่นทั่วไป ส่วนคำว่า “พฤติกรรม” ตามความเห็นของ อรวรรณ พาณิชปฐมพงษ์ (2548 : 8) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำหรือการแสดงออกนั้นสามารถวัดได้ โดยอาจใช้เครื่องมือช่วยสังเกตด้วยก็ได้ และในเรื่องเดียวกันนี้ บลูม (Bloom. 1975 : 65-197 อ้างถึงในเบญจมาศ ทรัพย์มีชัย.2548 : 46) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมไว้อย่างกว้างขวางว่า เป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ และพฤติกรรมดังกล่าวนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านการปฏิบัติ ดังนี้

1. **พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive domain)** พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นตอนของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิด และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา จำแนกไว้ตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก ดังนี้

1.1 ความรู้ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำได้ หรือระลึกได้

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ ความเข้าใจจะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความและคาดคะเน

1.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นนำเอาทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ไปใช้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถและมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อย และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัด ระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่าง ๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัยตีความต่าง ๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นหรือมีอยู่แล้วก็ตาม

2. **พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective domain)** พฤติกรรมด้านนี้หมายถึงความสนใจ ความรู้สึกเท่าที่ ความชอบในการให้คุณค่าหรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบายเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคน การเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติแบ่งขั้นตอนดังนี้

2.1 การรับ หรือการให้ความสนใจ (Receiving of attending) เป็นขั้นที่บุคคลถูกกระตุ้นให้ทราบว่า มีเหตุการณ์ หรือสิ่งรอบเร้าบางอย่างเกิดขึ้น และบุคคลนั้นมีความยินดีหรือมีภาวะจิตใจพร้อมที่จะรับ หรือให้ความสนใจต่อสิ่งเร้านั้น

2.2 การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นที่บุคคลถูกจูงใจให้เกิดความรู้สึกผูกมัดต่อสิ่งเร้า เป็นเหตุให้บุคคลพยายามทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง

2.3 การให้ค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมีปฏิกิริยาซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตนเอง และได้นำไปพัฒนาเป็นของตนเองอย่างแท้จริงพฤติกรรมขั้นนี้ส่วนมากใช้คำว่า “ค่านิยม”

2.4 การจัดกลุ่มคำ (Organization) เป็นขั้นที่บุคคลจัดระบบของค่านิยมต่าง ๆ ให้เข้ากลุ่ม โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมนั้น

2.5 การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a value or Value complex) พฤติกรรมขั้นนี้ถือว่า บุคคลมีค่านิยมหลายชนิด และจัดอันดับของค่านิยมเหล่านั้นจากดีที่สุด และพฤติกรรมเหล่านี้จะเป็นตัวคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคล

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจแสดงออกในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าอาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา หรือเป็นพฤติกรรมที่สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ ต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน ในทางด้านสุขภาพถือว่าพฤติกรรมด้านการปฏิบัติของบุคคลคือเป้าหมายขั้นสุดท้ายที่ช่วยให้บุคคลมีสุขภาพดี พฤติกรรมของมนุษย์จะแสดงออกมาก น้อย หรือเหมาะสมเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ (กิตติพงษ์ วรรณจำปา. 2536 : 24)

1. ความสามารถที่จะกระทำ ซึ่งได้แก่ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ประกอบกับวุฒิภาวะทางร่างกายและจิตใจ

2. ความต้องการที่จะทำ มีสาเหตุมาจากว่าเมื่อกระทำสิ่งนั้นแล้ว คาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์และเกิดคุณค่าแก่ตนเองเพียงไร สิ่งนี้บุคคลอาจทราบได้จากเคยกระทำพฤติกรรมนั้นมาก่อน หรือเคยเห็นผู้อื่นกระทำพฤติกรรมนั้นมาแล้ว เห็นผลที่เกิดขึ้นกับเขาเป็นตัวอย่าง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนของ สลิลา แสงมณี (2539 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเทศบาล จังหวัดชลบุรี และ โรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์

ต่ำมากที่สุด และเป็นไปในทางลบ คือ การจัดบรรยากาศภายในโรงเรียน และอาชีพของบิดา ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์สูง และเป็นไปในทางบวก คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบด้านภูมิหลัง สภาพแวดล้อมทางบ้าน สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับพัฒนาการทางจริยธรรม พบว่า ตัวพยากรณ์พัฒนาการทางจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ได้ดีที่สุด ได้แก่ การศึกษาของผู้ปกครองฝ่ายชาย (บิดา) สามารถพยากรณ์ได้ โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 59 ด้านความสามัคคีได้ดีที่สุดได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 12.42 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน โรงเรียน และสังคมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตประชาธิปไตยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พฤติกรรมประชาธิปไตยของผู้ปกครองและความสัมพันธ์กับเพื่อน ในขณะที่การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตประชาธิปไตย 2 ด้าน คือ ด้านสามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์วิถีชีวิตประชาธิปไตยแต่ละด้าน ได้แก่ พฤติกรรมประชาธิปไตยของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับเพื่อน และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และจากการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมประจำวันของเด็กซึ่ง ปัทมาธิดา ทองสีมา (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้โทรทัศน์ของเด็กภายในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า รายการโทรทัศน์ที่เด็กเปิดรับมากที่สุดได้แก่ รายการการ์ตูนและละคร เด็ก ๆ จะใช้เวลาดูโทรทัศน์วันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่เป็นการดูโทรทัศน์พร้อมกับทำ กิจกรรมอย่างอื่นไปด้วย เช่น ทำการบ้าน เล่น อ่านหนังสือ และพบมากที่สุดได้แก่ การรับประทานอาหารหรือขนมขบเคี้ยว นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์มาก จะใช้เวลาในการเล่นน้อย ตรงข้ามกับเด็กที่ใช้เวลาเล่นมากซึ่งจะมีชั่วโมงการดูโทรทัศน์ที่น้อยมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากผู้ปกครองฝึกและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยจัดตารางกิจกรรมประจำวันของเด็กที่บ้านให้เหมาะสมก็จะสามารถส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี

สรุป การส่งเสริมความประพฤดี หมายถึง การฝึกให้นักเรียนแสดงออกทางพฤติกรรมในเรื่อง กริยามารยาท การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ และการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามก่อนเรียนจนถึงวัยรุ่นตอนปลาย โดยฝึกพฤติกรรมให้เหมาะสมกับวัย

สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

พระเดชพระคุณหลวงพ่อบุญพระพุทธรญาณอดีตเจ้าอาวาสวัดกวีศรารามราชวรวิหาร เจ้าคณะจังหวัดลพบุรี และเจ้าคณะตรวจการคณะสงฆ์ภาค 6 ได้ก่อตั้งโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปีพุทธศักราช 2489 โดยมีจุดประสงค์เพื่ออุปการะเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้มีสถานที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และเพื่อให้เยาวชนไทยได้รับการฝึกอบรมคุณธรรมทางพุทธศาสนา และต้องการเผยแผ่ศาสนาให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง ควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญ เพื่อเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี อันเป็นการจรจร โลงพระพุทธรศาสนาที่สำคัญประการหนึ่งระยะเริ่มต้นของโรงเรียนวินิตศึกษา สถานที่เรียนใช้ศาลา วัด หอสวดมนต์และกุฏิหลวงพ่อบุญพระพุทธรญาณและสื่อการเรียนการสอนได้รับความอุปการะบริจาคจากเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ และพุทธศาสนิกชนในจังหวัดลพบุรี ครูผู้สอนได้ศรัทธาของหลวงพ่อบุญพระพุทธรญาณในจังหวัดลพบุรีบางท่านมาช่วยสอนให้เปล่าโดยไม่คิดเงินค่าจ้าง โรงเรียนวินิตศึกษา โดยการบริหารงานของหลวงพ่อบุญพระพุทธรญาณ ด้วยความเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ และด้วยสติปัญญา ความรอบรู้ในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนได้เจริญก้าวหน้าโดยรวดเร็ว ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากทางราชการและประชาชนผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างดีโดยลำดับจนถึงปัจจุบัน

ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 10 ถนนเพชรราชา ตำบลท่าหิน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี(อยู่ติดกับพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ทางด้านทิศใต้) รหัสไปรษณีย์ 15000 โทร 0-3641-1235 , 0-3642-1088 โทรสาร 0-3642-1088 ต่อ 121 Information : แผนปฏิบัติการของโรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ

ปี พ.ศ. 2492 กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล

ปี พ.ศ. 2493 ได้โอนโรงเรียนให้เป็นสมบัติของกวีศรารามมูลนิธิและได้โอนเป็นของวัดกวีศรารามราชวรวิหาร เมื่อปี พ.ศ. 2530 โรงเรียนวินิตศึกษา จึงมีฐานะเป็นโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2548 โรงเรียนได้กำหนดแผนพัฒนาโรงเรียนระยะ 5 ปี โดยกำหนดโครงการพัฒนาระบบการบริหาร ระบบการเรียนการสอนการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนอาคารสถานที่เพื่อเข้าสู่การเป็นสากล

ปี พ.ศ. 2534 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระเมตตา รับโรงเรียนวินิตศึกษา ไว้ในพระราชูปถัมภ์ หลังจากที่พระองค์ได้เสด็จศึกษาดูงานบริหารโรงเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2530 ก่อให้เกิดความปลื้มปิติยินดี และเป็นขวัญ กำลังใจแก่ชาววินิตศึกษาอย่างยิ่ง

ปี พ.ศ. 2538 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ปี พ.ศ. 2539 โรงเรียนได้เริ่มทดลอง โครงการสอนบางรายวิชา เป็นภาษาอังกฤษ (Bilingual programme)

ปี 2540 กระทรวงศึกษาธิการ ได้เลือกเข้าโครงการเป็นโรงเรียนเครือข่าย (Partner Schools) กับโรงเรียน Anderson secondary school ประเทศสิงคโปร์

ปี พ.ศ. 2541 ได้ลงนามข้อตกลงเป็นโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง (Sister schools) กับโรงเรียน Pittwater house school ประเทศออสเตรเลียเพื่อการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนครู-อาจารย์ นักเรียน ระหว่างกันและกัน ในปีการศึกษา 2545 โรงเรียนเปิดสอนในระดับชั้น ม. 1 - ม. 6 เป็นโรงเรียนสหศึกษามีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 3,753 คน มีครู-อาจารย์ปฏิบัติงานรวม 147 คน

ปี พ.ศ. 2545 ได้ทำโครงการ International school trip เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนด้านภาษา และวัฒนธรรม กับโรงเรียนต่างประเทศ

ปี พ.ศ. 2548 ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2548

ปี พ.ศ. 2552 ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมัธยมศึกษา ตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม 2551

ปัจจุบัน โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รับทั้งชายและหญิง มีครู-อาจารย์ 157 คน นักเรียน 4,477 คน

จำนวนบุคลากร	ชาย	หญิง	รวม
ครู	36	121	157

ที่มา : สำนักผู้จัดการ

สรุปจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (แยกระดับชั้น)

มัธยมศึกษาตอนต้น	ชาย	หญิง	รวม	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ชาย	หญิง	รวม
มัธยมศึกษาปีที่ 1	616	743	1,359	มัธยมศึกษาปีที่ 4	89	162	251
มัธยมศึกษาปีที่ 2	519	669	1,188	มัธยมศึกษาปีที่ 5	80	171	251
มัธยมศึกษาปีที่ 3	504	701	1,205	มัธยมศึกษาปีที่ 6	53	170	223
รวม	1,639	2,113	3,752	รวม	222	503	725

จำนวนนักเรียนชาย (ต้น-ปลาย) รวม	1,861 คน
จำนวนนักเรียนหญิง (ต้น-ปลาย) รวม	2,616 คน
จำนวนนักเรียนทั้งหมด	รวม 4,477 คน

ที่มา : ทะเบียน – วัดพล

สถานที่ตั้งโรงเรียน อยู่ด้านหลังของวัดกวิศราราม ราชวรวิหาร มีพื้นที่ประมาณ 9 ไร่ มีอาคารเรียนคอนกรีต 4 ชั้น 3 หลัง อาคารไม้ 2 ชั้น 2 หลัง อาคารพลศึกษา (อาคารบัวอ่อน) 1 หลัง และอาคารเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นอาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง มีห้องเรียน และห้องปฏิบัติการ 70 ห้อง

2 นโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

มุ่งที่จะพัฒนานักเรียน ให้มีความสำเร็จในชีวิต ดังต่อไปนี้

1. ให้มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาการ สามารถที่จะศึกษาต่อในระดับสูงได้อย่างดี
2. มีวินัย มีความกตัญญูกตเวที เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีและยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต
3. ขยัน เป็นนักสู้และมีความมุ่งมั่นที่จะประกอบสัมมาชีพมั่นคง
4. เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมและรับใช้สังคมด้วยความเต็มใจ

3 วิสัยทัศน์

โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน “มีวินัย ใฝ่คุณธรรม จริยธรรม เลิศล้ำวิชาการ คู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย “

4 พันธกิจ

1. มุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้เป็น คนดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกในความเป็นไทย
2. มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้อง
3. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ คู่คุณธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง
4. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

5 เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นคนดีของสังคม
2. บุคลากรมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

6 กลยุทธ์

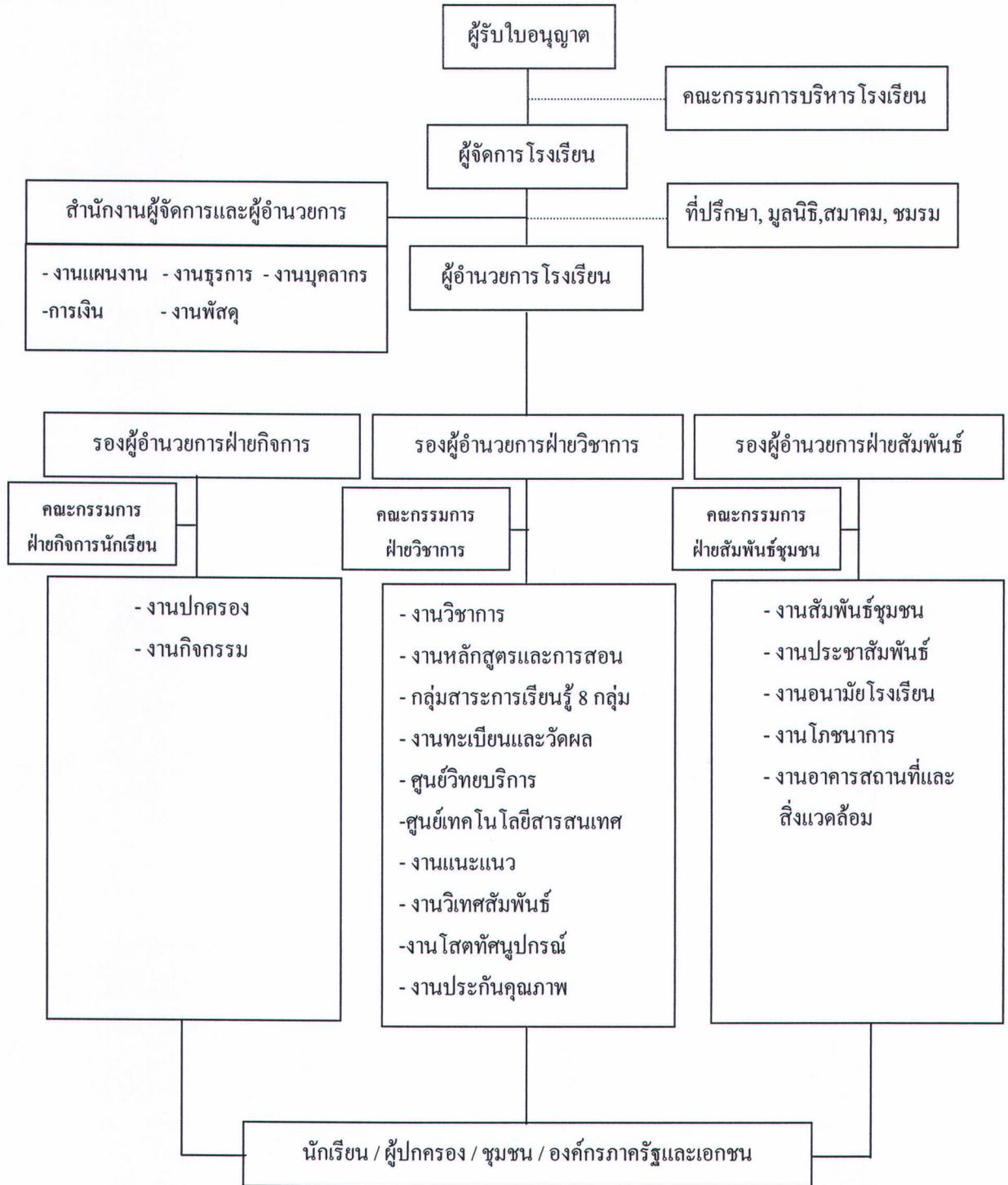
1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. แผนพัฒนาครูให้มีมาตรฐานวิชาชีพตามพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุง 2545)
3. พัฒนาสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการ
5. พัฒนาอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม
6. ส่งเสริมความสัมพันธ์ชุมชนและร่วมมือกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษา

7 นโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

มุ่งที่จะพัฒนานักเรียน ให้มีความสำเร็จในชีวิตดังต่อไปนี้

1. ให้มีความรู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ สามารถที่จะศึกษาต่อในระดับสูงได้อย่างดี
2. มีวินัย มีความกตัญญูกตเวที เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีและยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิต
3. ขยัน เป็นนักสู้และมีความมุ่งมั่นที่จะประกอบสัมมาชีพมั่นคง
4. เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมและรับใช้สังคมด้วยความเต็มใจ (โรงเรียนวินิตศึกษา. 2549 : 7)

8. โครงสร้างการบริหารงาน

ภาพที่ 2.2 แสดงโครงสร้างการบริการงานโรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ที่มา : โรงเรียนวินิตศึกษา. 2553 : 1

9 ยุทธศาสตร์โรงเรียนวินิตศึกษาฯ ปีการศึกษา 2552

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการบริการด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจของนักเรียนให้สมบูรณ์ครบถ้วน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และมีทัศนคติสร้างสรรค์ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งสร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเข้าถึงบริการชุมชนตามกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ธีรภัทร์ เจริญดี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการของโรงเรียน ด้านงานบริหารของโรงเรียน ด้านการพัฒนานักเรียน และด้านการติดต่อสื่อสาร ผู้ปกครองมีการปฏิบัติมีส่วนร่วมในโรงเรียนในระดับปานกลางและมีความคาดหวังในโรงเรียน ในระดับมาก

อังสิธร พ่วงแพ (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาลจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาทั้งในภาพรวมแต่ละกลุ่มอาชีพ และวุฒิการศึกษา มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 2. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันและวุฒิต่างกันมีลักษณะในการจัดการศึกษาต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 3. ความต้องการในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีอาชีพและวุฒิ ต่างกันทั้งในภาพรวมและแต่ละข้ออยู่ในระดับปานกลาง 4. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันและวุฒิต่างกันมีความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน 5. ผู้ปกครองส่วนใหญ่

ประมาณร้อยละ 33.0-55.8 ต้องการมีส่วนร่วมในการรับ 6. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนต่างกัน แต่มีส่วนร่วมในด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

สุวัช พานิชวงษ์ (2546 : 99 - 101) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยด้านสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน ในส่วนของปัจจัยย่อย คือ วุฒิ การศึกษา ความรู้เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมและเจตคติต่อการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านพฤติกรรมและด้านอาชีพ ส่วนปัจจัยด้านสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน ในปัจจัยย่อยด้านอาชีพของผู้ปกครองนั้น มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ในด้านความรู้และพฤติกรรม ตัวแปรจำนวนบุตรและตำแหน่งทางสังคมในท้องถิ่นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

2. กลุ่มตัวแปรที่มีนัยสำคัญ (ประสิทธิภาพสูงสุด) ในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วม และเจตคติต่อการมีส่วนร่วม โดยทั้ง 2 ตัวแปรนี้มีอำนาจในการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ร้อยละ 41.00 เบญจมาศ ทรัพย์มีชัย (2548 : 88 - 93) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านความรู้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้ปกครองสามารถให้ข้อมูลนักเรียนในการประเมินผลตามสภาพที่เป็นจริง สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับ หลังจากทราบผลการประเมิน เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น ให้คำแนะนำในการประเมินตนเองของนักเรียนด้วยวิธีการที่ถูกต้อง ช่วยนักเรียนแก้ปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อน

2. ด้านความประพฤติ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก คือ ผู้ปกครองพร้อมที่จะรับฟังปัญหาและให้คำแนะนำ การฝึกให้นักเรียนรู้จักทำความเคารพผู้ใหญ่ ฝึกให้รู้จักการทำความสะอาดทุกส่วนของร่างกาย การระวังภัยอันตรายต่าง ๆ

2. ผลงานวิจัยต่างประเทศ

หลุยส์ (Louise. 1998 4551 - A, อ้างถึงใน สุวัช พานิชวงษ์. 2546 : 69) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของพ่อแม่และครอบครัว ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรม พบว่าพ่อแม่และผู้ปกครองต้องการมากกว่าการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง คือต้องการเข้าไปเป็นหุ้นส่วนในการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกันระหว่างครอบครัวกับกิจกรรมที่จัดไว้ พ่อแม่มีความคาดหวังที่จะร่วมให้คำแนะนำแก่บุตร ให้เงินช่วยเหลือและตัดสินใจในการร่วมออกแบบ โครงการและบริการสำหรับบุตรหลานและครอบครัว และเขาพบว่าสิ่งที่พ่อแม่สามารถช่วยได้มากที่สุด คือ การให้ความรู้เฉพาะทาง/ทักษะและความรู้สึกที่รับจากกิจกรรม การประเมินผลและการบริการ โดยตรงสำหรับบุตร และสรุปได้ว่าพ่อแม่ควรมีความรู้ในการให้ความช่วยเหลือในช่วงเวลาเย็น วันหยุด ส่วนชุมชนต้องให้ความช่วยเหลือด้านข่าวสาร

โลเปซ และ อิธมา (Lopez and Irma. 1998 : 1877 -A, อ้างถึงใน สุวัช พานิชวงษ์. 2546 : 69) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพการณ์มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระบบสองภาษา จากการศึกษาพบว่าพ่อแม่สนับสนุนบุตรเรียนสองภาษาและหลายวัฒนธรรมทั้งที่บ้าน โรงเรียนและชุมชน เพื่อเป็นการสืบทอดสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมประเพณี และสิ่งที่ไม่ได้เป็นวัฒนธรรมและประเพณี พ่อแม่ทุกคนมีความต้องการทางการศึกษาสูงมาก ต้องการให้บุตรจบการศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ สำหรับภาษาอังกฤษนั้นเป็นภาษาแม่ซึ่งเด็กสามารถพูดได้ตั้งแต่กำเนิด ดังนั้นภาษาที่สองจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถอ่าน เขียนและใช้เป็นภาษาที่สอง รองจากภาษาอังกฤษ

ฟินส์ (Finn, 1998 : 20 - 24, อ้างถึงใน เบญจมาศ ทรัพย์มีชัย. 2548 : 58) ศึกษาเกี่ยวกับ ผู้ปกครองควรจะมีส่วนร่วมในการเรียนจึงจะได้รับผลสำเร็จ ข้อตกลงของผู้ปกครองมี 4 ประการ คือ 1. การจัดระเบียบการตรวจสอบการบริหารเวลาของนักเรียน 2. การช่วยนักเรียนทำการบ้าน 3. การแนะนำในโรงเรียน 4. การส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมเสริมการอ่าน ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ให้นักเรียนในการส่งเสริมกิจกรรมในโรงเรียนอย่างจริงจัง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้เป็นอย่างดีแต่ในการที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงความต้องการ และความสนใจของผู้ปกครอง ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้โรงเรียนวินิตศึกษาได้แนวทางในพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้ถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลถึงคุณภาพของการบริหารโรงเรียนด้วย